

Den Haag Bij voorbeeld

Initiatiefvoorstel voor bijvriendelijk handelen

Inleiding

Bijensterfte neemt wereldwijd en in Nederland alarmerend toe. Door het grootschalige gebruik van giftige bestrijdingsmiddelen en de afname van drachtplanten (dit zijn planten die veel nectar en stuifmeel leveren, waarvan bijen afhankelijk zijn) verslechtert de leefomgeving van de bijen in Nederland.

De toenemende bijensterfte is een zorgelijke ontwikkeling omdat bijen aan de basis van onze voedselproductie staan. Een groot deel van onze voedselgewassen is namelijk afhankelijk van bestuiving door bijen. Ook voor wilde planten spelen bijen een belangrijke rol als bestuiver.

Het jaar 2012 is door natuur- en milieuorganisaties uitgeroepen tot 'Het jaar van de bij' om aandacht te vragen voor de bijen en bijvriendelijk handelen te bevorderen. Zo kunnen organisaties zich aansluiten bij het convenant bijvriendelijk handelen en is er in Den Haag onder andere een campagne gestart door het Haags Milieucentrum om de aanwezigheid van de bij in Den Haag te monitoren. Maar er kan meer. Met dit initiatiefvoorstel willen de Haagse Stadspartij en de Partij voor de Dieren binnen de mogelijkheden van de gemeente stappen zetten voor een bijvriendelijk beleid in de stad: Den Haag geeft het voorbeeld!

Het belang van de bij

Bijen zijn insecten die behoren tot de orde vliesvleugeligen, maar ze verschillen van de meeste andere vliesvleugeligen door het dieet van nectar en stuifmeel. Ze verkrijgen hun voedsel uit bloemen, en op deze manier vormt de bij de belangrijkste schakel in het proces van bestuiving. Hommels behoren ook tot de bijsoorten. Wereldwijd zijn er circa 20.000 bijsoorten bekend, in Den Haag zo'n 20 soorten. Bijen zijn onmisbaar in hun rol als bestuiver. Ruim 30% van de wereldproductie aan voedselgewassen en meer dan 90% van de voedseldiversiteit is afhankelijk van bestuiving door de bij. Ook wilde planten zijn afhankelijk van bestuiving voor hun voortbestaan. Maar liefst 80 % van alle planten op aarde zijn afhankelijk van bestuiving door insecten, waaronder bijen.

Bijensterfte

De bijensterfte neemt wereldwijd en in Nederland alarmerend toe. Binnen Europa behoort Nederland tot de landen met de grootste bijensterfte. In 2010 heeft de bijensterfte in ons land een recordhoogte van 27% bereikt, wat ruim drie maal hoger is dan de normale sterfte. In West Nederland zijn de sterftcijfers het hoogst.¹

Internationaal lopen er talloze onderzoeken naar de oorzaken van de sterke toename van de bijensterfte. Daaruit komt naar voren dat bijensterfte een complex probleem is met meerdere factoren die elkaar versterken.

1. Grootschalig gebruik van pesticiden (neonicotinoiden)
2. Afname van biodiversiteit en geschikte leefomgeving
3. Ziektes en plagen (onder andere de Varroa-mijt)

¹ Van der Zee&Pisa, 2010, Monitor bijensterfte Nederland 2009-2010. NCB-rapport 1, Nederlands Centrum Bijenonderzoek, Tersoal

Verschillende onderzoeken hebben aangetoond dat de nieuwe generatie insectenverdelgers, genaamd neonicotinoïden, zeer gevaarlijk zijn voor bijen. Voor de honingbij zou imidacloprid, een van de belangrijkste neonicotinoïden, 7.000 maal giftiger zijn dan het beruchte DDT. Als een bij niet direct sterft door het gif, ondermijnt het wel de weerstand waardoor bijen daardoor vatbaarder zijn voor ziekten en plagen.

Daarnaast zijn de leefomstandigheden voor bijen achteruitgegaan door intensivering en schaalvergroting in de landbouw en de achteruitgang van de drachtplanten. Waar vroeger bloemrijke akkerranden en bermen waren zijn die nu kaal of begroeid met maar één soort. Zolang bijen niet voldoende en voldoende gevarieerd voedsel hebben zullen ze vatbaarder blijven voor ziektes en plagen.

Bijen in de stad

Agrarische gebieden, steden en dorpen waren vroeger rommeliger ingericht dan in de huidige tijd. Vroeger waren er op verschillende plaatsen hoekjes en randen waar allerlei planten groeiden en bloeiden. Ook dorpen en steden zijn steeds 'sterieler' geworden. Tuinen worden aangelegd met veel stenen en tegels en het gemeentelijke groen is vaak weinig gevarieerd en monotoon. Juist in steden kan het openbaar groen een belangrijke rol spelen als leefgebied voor bijen, omdat het aantal drachtplanten in het agrarisch gebied terugloopt.²

De gemeente Den Haag zou hier een voorbeeld kunnen nemen aan de stad Parijs. Met 400 bijenkasten is Parijs hard op weg de grootste bijenstad ter wereld te worden. De bijen bevinden zich op de daken van appartementen, op balkons en in parken. De meest gehouden bij is bovendien ongevaarlijk en steekt zelden.

Waar bijen op het platteland massaal uitsterven, doen ze het in de stad prima. Zij zijn minder gevoelig voor ziektes en produceren potten vol honing.

Dat heeft verschillende redenen. Zo is al tien jaar het gebruik van pesticiden verboden in Parijs. De hitte die door alle bedrijvigheid in de stad hangt, wordt ook door de bijen gewaardeerd. Ze gaan zich er eerder door voortplanten. Maar de belangrijkste reden voor het succes van Parijs zijn de bloemen. Die komen tegenwoordig veelvuldiger in de stad voor dan op het platteland. Op balkons, in tuinen, parken en bermen doen de stedelingen er alles aan om de kleur het hele jaar door te behouden. En daar profiteert de bij van.

² H. van Blitterswijk, T.A. de Boer en JH. Spijker, "*De betekenis van het openbaar groen voor bijen*", Alterra Decemmer 2009.

Het jaar van de bij

Natuurorganisaties hebben 2012 uitgeroepen tot 'Het jaar van de Bij' om aandacht te vragen voor de honingbij en wilden bijen. Gemeenten en provincies worden via het convenant bijvriendelijk handelen opgeroepen tot het nemen van maatregelen voor het behoud van de bijen. De gemeente Den Haag zou dit convenant³ moeten ondertekenen.

Een bijvriendelijk Den Haag

In navolging van Parijs⁴ en New Castle⁵ en ter uitvoering van het ondertekende convenant zou onze gemeente de volgende stappen kunnen nemen:

- Drachtplanten zijn voor bijen erg belangrijk voor de nectar- en stuifmeelvoorziening. Er bestaan wel honderden soorten drachtplanten, zoals malva, dille, korenbloem, nigella, koreander, goudbloem, borage, bladrammenas, mosterd, boekweit en phacelia. De gemeente Den Haag zou kunnen kijken of het openbaar groen op een meer bijvriendelijke wijze kan worden beheerd door bepaalde bloemensoorten in de berm te planten. Ook door het gemeentelijk maaibeeld beter af te stemmen, worden de bijen geholpen.
- Nestelgelegenheid is essentieel voor het voortplanten en overwinteren van de bij. De gemeente Den Haag zou zich kunnen inspannen om in de stadsparken en op openbare gebouwen zoveel mogelijk bijenhôtels en/of bijennestkasten neer te zetten in samenwerking met imkers.
- De gemeente Den Haag zou moeten stoppen met het gebruik van pesticiden.
- De gemeente Den Haag kan zaden verspreiden onder Hagenaars die bij willen dragen aan bijvriendelijke beplanting in hun tuin. Ook zou de gemeente zaden op braakliggende terreinen kunnen inzaaien.
- De gemeente zou burgerinitiatieven op het gebied van het stimuleren van een bijvriendelijke leefomgeving moeten ondersteunen.
- De gemeente zou een voorlichtingsbijeenkomst kunnen organiseren voor terreinbeheerders over goed beheer voor bijen.
- De gemeente kan de burgers voorlichten en stimuleren om hun tuin bijvriendelijk in te richten.

³ <http://www.jaarvandebij.nl/jaar-van-de-bij/acties/convenant-bijvriendelijk-handelen.html>

⁴ <http://konvib.eu/archief/390-bijen-op-de-daken-van-parijs.html>

⁵ <http://www.newcastle.gov.uk/environment/environment/bee-aware>

Dictum

De raad van de gemeente Den Haag;

Gelezen het initiatiefvoorstel 'Den Haag Bij voorbeeld' van Joris Wijsmuller (Haagse Stadspartij) en Marieke de Groot (Partij voor de Dieren);

Besluit:

- I. Vast te stellen de volgende uitgangspunten voor bijvriendelijk handelen:
 - a. Het actief bijdragen om de leefomstandigheden van bijen (zowel wilde bijen als honingbijen) te verbeteren door ecologisch groenbeheer;
 - b. Onkruidbestrijding op een milieuvriendelijke manier uit te voeren en te stimuleren;
 - c. Te stoppen met het gebruik van pesticiden bij gemeentelijk groenbeheer;
 - d. In stadsparken, groengebieden en op (openbare) gebouwen in samenwerking met imkers bijenhôtels en/of bijennestkasten te plaatsen;
 - e. Het stimuleren van drachtplanten en bloemensoorten in de stedelijke omgeving;
 - f. Mee te werken aan het uitdragen van bijvriendelijk handelen;
- II. Het convenant "bijbescherming" van de natuurorganisaties te ondertekenen;
- III. Het Rijk op te roepen het gebruik van neonicotinoides te verbieden.